

śrīḥ
śrīmate nigamāntamahādeśikāya namaḥ
śrīmān veṅkaṭanāthāryaḥ kavitārkikakesarī
vedāntācāryavaryo me sannidhattāṃ sadā hr̥di ॥

śrīmadvālmīkīyarāmāyaṇam

॥ sundarakāṇḍam ॥

trayodaśaḥ sargaḥ

This document has been prepared by*

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādeśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan of śrīraṅgam

*This was typeset using L^AT_EX and the **skt** font.

śrīḥ
śrīsītārāmābhyāṃ namaḥ
śrīmate rāmānujāya namaḥ

॥ *sundarakāṇḍam* ॥
trayodaśaḥ sargaḥ

*sītāvināśāsāṅkayā hanumataścintā
sītānupalabdhisūcanādanartham sambhāvya
hanumato'parāvartanāya niścayaḥ punaranveṣaṇavicāraśca
aśokavāṭikāyāmanusandhānaviṣaye vividham paryālocanam ca
vimānāt tu sa saṅkramya prakāram hariyūthapaḥ |
hanūmān vegavānāsīd yathā vidyud ghanāntare || 5.13.1 ||*

*samparikramya hanumān rāvaṇasya niveśanān |
adr̥ṣṭvā jānakīm sītāmabravīd vacanam kapiḥ || 5.13.2 ||*

*bhūyiṣṭham lolitā laṅkā rāmasya caratā priyam |
na hi paśyāmi vaidehīm sītām sarvāṅgaśobhanām || 5.13.3 ||*

*palvalāni taṭākāni sarāṃsi saritastathā |
nadyo'nūpavanāntāśca durgāśca dharaṇīdharāḥ || 5.13.4 ||*

*lolitā vasudhā sarvā na ca paśyāmi jānakīm |
iha sampātinā sītā rāvaṇasya niveśane |
ākhyātā gr̥dhrarājena na ca sā dṛśyate na kim || 5.13.5 ||*

*kiṃ nu sītātha vaidehī maithilī janakātmajā |
upatiṣṭheta vivaśā rāvaṇena hṛtā balāt || 5.13.6 ||*

*kṣipramutpatato manye sītāmādāya rakṣasaḥ |
bibhyato rāmabāṇānāmantarā patitā bhavet || 5.13.7 ||*

*athavā hriyamāṇāyāḥ pathi siddhaniṣevite |
manye patitamāryāyā hṛdayam prekṣya sāgaram || 5.13.8 ||*

rāvaṇasyoruvegena bhujābhyāṃ pīḍitena ca |
tayā manye viśālākṣyā tyaktaṃ jīvitamāryayā || 5.13.9 ||

uparyupari sā nūnaṃ sāgaraṃ kramatastadā |
viceṣṭamānā patitā samudre janakātmajā || 5.13.10 ||

āho kṣudreṇa cānena rakṣanti śīlamātmanaḥ |
abandhurbhakṣitā sītā rāvaṇena tapasvinī || 5.13.11 ||

athavā rākṣasendrasya patnībhirasitekṣaṇā |
aduṣṭā duṣṭabhāvābhirbhakṣitā sā bhaviṣyati || 5.13.12 ||

sampūrṇacandrapratimaṃ padmapatranibhekṣaṇam |
rāmasya dhyāyati vaktraṃ pañcatvaṃ kṛpaṇā gatā || 5.13.13 ||

hā rāma lakṣmaṇetyevaṃ hāyodhye ceti maithilī |
vilapya bahu vaidehī nyastadehā bhaviṣyati || 5.13.14 ||

athavā nihitā manye rāvaṇasya niveśane |
bhṛśaṃ lālapyate bālā pañjarastheva sārīkā || 5.13.15 ||

janakasya kule jātā rāmapatnī sumadhyamā |
kathamutpalapatrākṣī rāvaṇasya vaśaṃ vrajet || 5.13.16 ||

vināṣṭā vā pranaṣṭā vā mṛtā vā janakātmajā |
rāmasya priyabhāryasya na nivedayitum kṣamam || 5.13.17 ||

nivedyamāne doṣaḥ syād doṣaḥ syādanivedane |
kathaṃ nu khalu kartavyaṃ viṣamaṃ pratibhāti me || 5.13.18 ||

asminnevaṅgate kārye prāptakālaṃ kṣamaṃ ca kim |
bhavediti matiṃ bhūyo hanumān pravīcārayan || 5.13.19 ||

yadi sītāmadṛṣṭvāhaṃ vānarendrapurīmitaḥ |
gamiṣyāmi tataḥ ko me puruṣārtho bhaviṣyati || 5.13.20 ||

mamedam laṅghanam vyartham sāgarasya bhaviṣyati |
praveśaścaiva laṅkāyāṃ rākṣasānām ca darśanam || 5.13.21 ||

kiṃ vā vakṣyati sugrīvo harayo vāpi saṅgatāḥ |
kiṣkindhāmanusamprāptam tau vā daśarathātmaṃ || 5.13.22 ||

gatvā tu yadi kākutstham vakṣyāmi paruṣam vacaḥ |
na dr̥ṣṭeti mayā sītā tatastyakṣyati jīvitam || 5.13.23 ||

paruṣam dāruṇam tīkṣṇam krūrāmindriyatāpanam |
sītānimittam durvākyaṃ śrutvā sa na bhaviṣyati || 5.13.24 ||

taṃ tu kṛcchragataṃ dr̥ṣṭvā pañcatvagatamānasam |
bhṛśānuraktamedhāvī na bhaviṣyati lakṣmaṇaḥ || 5.13.25 ||

vinaṣṭau bhrātarau śrutvā bharato'pi mariṣyati |
bharataṃ ca mṛtaṃ dr̥ṣṭvā śatrughno na bhaviṣyati || 5.13.26 ||

putrān mṛtān samīkṣyātha na bhaviṣyanti mātaraḥ |
kausalyā ca sumitrā ca kaikeyī ca na saṃśayaḥ || 5.13.27 ||

kṛtajñāḥ satyasandhaśca sugrīvaḥ plavagādhipaḥ |
rāmaṃ tathā gataṃ dr̥ṣṭvā tatastyakṣyati jīvitam || 5.13.28 ||

durmanā vyathitā dīnā nirānandā tapasvinī |
pīditā bhartṛśokena rumā tyakṣyati jīvitam || 5.13.29 ||

vālijena tu duḥkhena pīditā śokakarśitā |
pañcatvamāgatā rājñī tārāpi na bhaviṣyati || 5.13.30 ||

mātāpitrorvināśena sugrīvavyasanena ca |
kumāro'pyaṅgadastasmād vijahiṣyati jīvitam || 5.13.31 ||

bhartṛjena tu duḥkhena abhibhūtā vanaukasāḥ |
śirāṃsyabhihanīṣyanti talairmuṣṭibhireva ca || 5.13.32 ||

sāntvenānupradānena mānena ca yaśasvinā |
lālitāḥ kapināthena prāṇāṃstyakṣyanti vānarāḥ || 5.13.33 ||

na vaneṣu na śaileṣu na nirodheṣu vā punaḥ |
krīḍāmanubhaviṣyanti sametya kapikuñjarāḥ || 5.13.34 ||

saputradārāḥ sāmātyā bhartrvyaśanapīditāḥ |
śailāgrebhyaḥ paṭiṣyanti sameṣu viṣameṣu ca || 5.13.35 ||

viṣamudbandhanaṃ vāpi praveśaṃ jvalanasya vā |
upavāsamatho śastraṃ pracariṣyanti vānarāḥ || 5.13.36 ||

ghoramārodanaṃ manye gate mayi bhaviṣyati |
ikṣvākukulanāśaśca nāśaścaiva vanaukasām || 5.13.37 ||

so'haṃ naiva gamiṣyāmi kiṣkindhāṃ nagarīmitaḥ |
nahi śakṣyāmyahaṃ draṣṭuṃ sugrīvaṃ maithilīṃ vinā || 5.13.38 ||

mayyagacchati cehasthe dharmātmānau mahārathau |
āśayā tau dhariṣyete vānarāśca tarasvinaḥ || 5.13.39 ||

hastādāno mukhādāno niyato vṛkṣamūlikaḥ |
vānaprastho bhaviṣyāmi hyadrṣṭvā janakātmajām || 5.13.40 ||

sāgarānūpaje deśe bahumūlaphalodake |
citāṃ kṛtvā pravekṣyāmi samiddhamaraṇīsutam || 5.13.41 ||

upaviṣṭasya vā samyag liṅginaṃ sādhaiṣyataḥ |
śarīraṃ bhakṣayiṣyanti vāyasāḥ śvāpadāni ca || 5.13.42 ||

idamapyrṣibhirdṣṭaṃ niryāṇamiti me matiḥ |
samyagāpaḥ pravekṣyāmi na cet paśyāmi jānakīm || 5.13.43 ||

sujātamūlā subhagā kīrtimālā yaśasvinī |
prabhagnā cirarātrāya mama sītāmapaśyataḥ || 5.13.44 ||

tāpaso vā bhaviṣyāmi niyato vṛkṣamūlikaḥ |
netāḥ pratigamiṣyāmi tāmadr̥ṣṭvāsitekṣaṇām || 5.13.45 ||

yadi tu pratigacchāmi sītāmanadhigamya tām |
aṅgadaḥ sahitaḥ sarvairvānarairna bhaviṣyati || 5.13.46 ||

vināśe bahavo doṣā jīvan prāpnoti bhadrakam |
tasmāt prāṇān dhariṣyāmi dhruvo jīvati saṅgamaḥ || 5.13.47 ||

evaṃ bahavidhaṃ duḥkhaṃ manasā dhārayan bahu |
nādhyagacchat tadā pāraṃ śokasya kapikuñjaraḥ || 5.13.48 ||

tato vikramamāsādya dhairyaṇ kapikuñjaraḥ |
rāvaṇaṃ vā vadhiṣyāmi daśagrīvaṃ mahābalam |
kāmamastu hṛtā sītā pratyācīrṇaṃ bhaviṣyati || 5.13.49 ||

athavainam samutkṣipya uparyupari sāgaram |
rāmāyopahariṣyāmi paśuṃ paśupateriva || 5.13.50 ||

iti cintāsamāpannaḥ sītāmanadhigamya tām |
dhyānaśokaparītātmā cintayāmāsa vānaraḥ || 5.13.51 ||

yāvat sītāṃ na paśyāmi rāmapatnīm yaśasvinīm |
tāvadetāṃ purīm laṅkāṃ vicinomi punaḥ punaḥ || 5.13.52 ||

sampātivacanāccāpi rāmaṃ yadyānayaṃyaham |
apaśyan rāghavo bhāryāṃ nirdahet sarvavānarān || 5.13.53 ||

ihaiva niyatāhāro vatsyāmi niyatendriyaḥ |
na matkr̥te vinaśyeyuḥ sarve te naravānarāḥ || 5.13.54 ||

aśokavanikā cāpi mahatīyaṃ mahādrumā |
imāmadhigamiṣyāmi nahīyaṃ vicitā mayā || 5.13.55 ||

vasūn rudrāṃstathā''dityānaśvinau maruto'pi ca |
namaskṛtvā gamiṣyāmi rakṣasāṃ śokavardhanaḥ || 5.13.56 ||

jītvā tu rākṣasān devīmikṣvākukulanandinīm |
sampradāsyāmi rāmāya siddhīmiva tapasvine || 5.13.57 ||

sa muhūrtamiva dhyātvā cintāvigrahitendriyaḥ |
udatiṣṭhan mahābāhurhanūmān mārutātmajaḥ || 5.13.58 ||

namo'stu rāmāya salakṣmaṇāya
devyai ca tasyai janakātmaajāyai |
namo'stu rudrendrayamānilebhyo
namo'stu candrāgnimarudgaṇebhyaḥ || 5.13.59 ||

sa tebhyastu namaskṛtvā sugrīvāya ca mārutiḥ |
diśaḥ sarvāḥ samālokya so'śokavanikāṃ prati || 5.13.60 ||

sa gatvā manasā pūrvamaśokavanikāṃ śubhām |
uttaraṃ cintayāmāsa vānaro mārutātmajaḥ || 5.13.61 ||

dhruvaṃ tu rakṣobahulā bhaviṣyati vanākulā |
aśokavanikā puṇyā sarvasaṃskārasaṃskṛtā || 5.13.62 ||

rakṣiṇaścātra vihītā nūnaṃ rakṣanti pādapān |
bhagavānapi viśvātmā nātikṣobhaṃ pravāyati || 5.13.63 ||

saṅkṣipto'yaṃ mayā''tmā ca rāmārthe rāvaṇasya ca |
siddhiṃ diśantu me sarve devāḥ sarṣigaṇāstviha || 5.13.64 ||

brahmā svayambhūrbhagavān devāścaiva tapasvinaḥ |
siddhimagniśca vāyuśca puruhūtaśca vajrabhṛt || 5.13.65 ||

varuṇaḥ pāśahastaśca somādityau tathaiiva ca |
aśvinau ca mahātmānau marutaḥ sarva eva ca || 5.13.66 ||

siddhiṃ sarvāṇi bhūtāni bhūtānāṃ caiva yaḥ prabhuh |
dāsyanti mama ye cānye'pyadrṣṭāḥ pathi gocarāḥ || 5.13.67 ||

tadunnasaṃ pāṇḍuradantamavraṇaṃ
śucismitaṃ padmapalāśalocanam |
drakṣye tadāryāvadanam kadānvahaṃ
prasannatārādhipatulyavaracasam || 5.13.68 ||

kṣudreṇa hīnena nṛśaṃsamūrtinā
sudāruṇālaṅkṛtaveśadhāriṇā |
balābhibhūtā hyabalā tapasvinī
kathaṃ nu me drṣṭipathe'dya sā bhavet || 5.13.69 ||

|| ityārṣe śrīmadrāmāyaṇe vālmīkiye ādikāvye
sundarakāṇḍe trayodaśaḥ sargaḥ ||